

מסורת הש"ס

(א) [ומקפ"ז נכירות פ"ו]
(ב) [ענין חסד' כמדות ג'ג]
(ג) [ד"ה רבי ור'] (ד) [נכירות
(ה) [לעיל י"ג:] (ו) [למק]
קלה:]

תורה אור השלם

י ב את הכבוד וכו' דשנאה
יביר לית לו פי שנים בכל
אשר ימצא לו כי הוא
ראשית אנו לו משפט
הכבוד: דברים כי ו

גליון הש"ס

רשב"ם ד"ה ירשו בו
ורקא מלוח בשפ"ר עי
לקמן דף קמ"ה ע"ב חס'
ד"ה ואין [הצטרף]
ונמשה"ר שם:

הגהות הב"ח

(א) [רשב"ם ד"ה ואם אמר
וכי' דסלקא דעתך אמינא
כיון:] (ב) [ד"ה מפתחו וכו'
כ"ה ה"ל גומא פליגי ל"ל
ותיבת שבה דממילא נמחק:
(ג) חס' ד"ה ואם וכו' לקמן.
י"ב בדף ק"ב ע"ד:]

מוסף רש"י

בשבה ששבוה נכסים
לאחר מיתת אביהם: דהו
ליה ראו ואין הכבוד נוטל
הכורה נגדו, דמכ"ז ככל
אשר ימצא לו [ב"ח פ"ק:] אחד
מצדא: שני חלקין ששבוה
נוטל, אחד משום נכורה ואחד
משום פשיטות, היכין לא
אחד מנא וז' אלל וז' שרי
שני חלקין וז' הכין כן חלק
אחד [דע"י י"ב:]

מוסף תוספות

א [ד]אכתי לא זכה ביה
דמתנה קריה רחמנא
ובמתנה כל דאמר אי
אפשי בה דבריו קיימין.
רש"י:

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

קבר.

עין משפט נר מצוה

בא א מ"י פ"ג מהל'
נחלות הלכה ד סמג
עשין לו טו"ש ח"מ ס'י
רעם ספ"ק ו:

בא ב טו"ש שם ס"י:
ג א מ"י שם ה' ופ"י:
מהל' שנים ג ד סמג
שם טו"ש ח"מ ס' קעד
ספ"ק ו:

גא ד א מ"י פ"ג מהל'
הכבוד נוטל פי שנים בכל
נחלות הלכה ד סמג
עשין לו טו"ש ח"מ ס'י
רעם ספ"ק ו:

רבינו גרשום

מני. ברייתא זו קדמת הניח
להם אביהם פרה וכו' דנוטל
פי שנים: ר' יהודה דתנן אין
הכבוד נוטל פי שנים בשבח
ששבוה נכסים לאחר מיתת
אביהם: אפי' שבוה מאלוה
דכל אשר ימצא לו בעיני:
רבי אומר הכבוד נוטל פי
שנים בשבח ששבוה נכסים
לאחר מיתת אביהם: הוואיל
דשבוה מאלוה קא אתי
והכי נמי קתני ברייתא:
ירשו שטר חוב: שהיה
אחד חייב לאביהם: בכור
נוטל פי שנים: משום
הכללה בשטר קרא את ליה
ומשום דמחזיקין בשטר
כמאן דבביא דמי: והוואיל
נוטל פי שנים בשטר
חוב: פורע נמי פי שנים
בחוזה שבוה אביו בשטר
(כולו): ואם אמר כו': מאי
טעמא דרבנן. ח"ק דרבי:
אחד דמטיא ליה: דנותן לא
מצי יהיב ליה לאחריו: אף
חלק בכורה עד דמטיא ליה
דאבא לא מצי שקיל פי
שנים: קוש חלק בכורה
לחלק פשוט מה חלק פשוט
אצ"כ דלא מצי ראו לו אפי'
דאבא אלא ראו לו אפי'
הכי שקיל דפשוט נוטל
בראי כמחזיק: אף חלק
בכורה נמי שקיל בשבחה
דממילא אצ"כ דלא מצי
לידיה: ורבנן נמי הכתיב פי
שנים: אמאי לא ירשו כרבי:
הווא דיהבין לא לבכור פי
שנים: אחד מצדא: במקום
אחד נחלין לו חלק בכורה
סמך לחלק פשוט שיהו
יכנסים שה' חלקים במקום
אחד: דיקלא ואלים: שהי'
קטן כשמת ושוב נתגדל:
והכי נמי ארעא ומסקא
שירטון: שגודבלה מאלוה
שחרות הפירות שם וכל
משדות אחרות או הקשין
שהיו שם בלו ונעשו וכל:
כולי עלמא לא פליגי:
דרשקול משום דכל אשר
ימצא לו קרינן ביה: כי
פליגי בחפירי והוי שובלי:
שהניח להם אביהם חזיו
ונתגדלו עד ששבו שכלים:
והכי נמי שלופפי והווי
חברי: שהניח להן אביהן
חברים מפרחין במקצת
ונעשו גדולים: דמר סבר:
רבי שבחה ממילא אתי
וכל אשר ימצא לו קרינן
ביה: ומר סבר אשתני:
כמכות שהניח להם אביהם
ואז שקול:

אף מוחכרת ומושכרת דלא חסרי בה מזוני. וא"ת אדתנא אכל
זנו בתים ליפלוג וליתני דידיה במוחכרת ומושכרת גופה
ד"ל דלא חסרי מזוני אכל חסרי מזוני אין הכבוד נוטל פי שנים
ויש לומר דהוה אמינא במוחכרת ומושכרת גופה דחסרי זה מזוני
דוקא אין הכבוד נוטל פי שנים
משום דהוי ראו גמור דאין השבח
על גוף הפרה אכל זנו בתים ונטעו
כרמים שהשבח על גוף הקרקע
אינא שאין זה ראו ויטול פי שנים קא
משמע לן: **ואם אמר איני נושא**
ואיני נותן רשאי. אומר ר"י דנפקא
מינה אם היתומין קטנים ליכול
לומר הכבוד איני נוטל פי שנים
וישאר הקרקע לפני היתומין ולא
יעול מהן דאין נזקקין לנכסין ויתומין
אלא אם כן רצית אכולת דאין ולקמן
מפיק מלתא לו שיכול למחול לו
נכורתו משום דעדיין לא אחיז
לידיה^א ואפילו בלא קנין כדמשמע
לקמן^ב דאמר דיומר ככל הנכסים
דמדאחיל בזה אחיל בזה אכל חלק
פשיטות לא יוכל למחול ולסלק עצמו
בזמירה שבעלמא אם לא על ידי
קנין ורבינו תם מפרש דלא אמר
כשיצא עליו שטר חוב על הכבוד
עצמו ולא על האחין איני נוטל
ואיני נותן רשאי ומפסיד בעל חוב
ואין לו על היתומין כלום בלא בעל
דברים ידיהו הוא ולא הוי דומיא
דרשא דאיידי דלא על כוון שטר חוב:
מספקא

אמר רבה בר חנא אמר ר' חייא עשה כדברי רבי עשה כדברי רבי עשה
מספקא

שקיל פי שנים דהא אין מוחזקין מחוב זה כלל דנימא הנכסים שבו מעצמן: **יאל עליון שטר חוב.** שחייב אציהם לאחרים. מילתא באנפי נפשה היא
ודברי הכל ואפי' בלא ירשו שטר חוב מיירי: **כדור נותן פי שנים.** כי היכי דנוטל פי שנים שאותן נכסים נשתעבדו כולן למלוה: **ואם אמר איני**
נוטל. פי שנים מכל ירושת אבי שהריני מוחל חלק בכורה ואטול חלק פשוט ולפיכך לא אשאל למלוה פי שנים אלא כנגד מה שאני נוטל
רשאי וכשתובעו זה המלוה לדון אין בית דין יכולין לכופו לפרוע אלא כנגד חלק פשוטו. ונפקא מינה שלרין זה המלוה לעבול
את אחיו של זה לדון ואם אין יכול לכופו מפסיד או אם הלכו למדינת הים אין מורדינא לבע"מ בקרקע עד דשמעו ב"ד טענת
האחין דמה ידעין אחיה טענה יש להן דשמא יטענו פרענו או שטר פרוע הוא דסלקא דעתך^א כיון דכדור הוא וזכי ליה רחמנא
פי שנים ואינו יכול לומר איני חפץ שיהיו שלי דבעל כרחו הרי הן שלו דמשעה שמת אביו ירש פי שנים עד שיפסקים או עד שימכרם
או יתנם לאחרים וזרין להגבות לזה המלוה כנגד פי שנים קא משמע לן דבעל כרחו לא זכי ליה רחמנא דכתב לתת לו בעין מתנה
אם ירצה לקבלה ואם ימחה שלא לקבל אין מוחזין לו לאדם בעל כרחו דלא קרייה רחמנא ירושה אלא מתנה אכל מחלק פשיטותו
אינו יכול לומר כן שהרי יורש הוא בעל כרחו. ויש מפרשין ואם אמר איני נוטל בשטר חוב שיש לאחי על אחרים פי שנים וגם איני
נותן בשטר חוב היוצא עליו פי שנים רשאי ושיבש גמור הוא שהרי השטר היוצא על אציהן אינו דינו לגבות משטר שיש לאציהן על אחרים
דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לבעל חוב אלא ממקרקעי הוא דקדבי הקרקע אצ"ג שמחל חלק בכורה מן השטרות של אציו כיון דבזקקעות הוא
נוטל פי שנים חייב להחזיר למלוה פי שנים: **מאי טעמייהו דרבנן.** דאפי' בשבחא דממילא לא שקיל חלק בכורה: **עד דמטיא לידיה.** דנותן
ואינו יכול ליתנה לאחרים דאין אדם מקנה דבר שלא בלעולם: **מקיש חלק בכורה לחלק פשוט.** דפי שנים היינו שני חלקים חלק פשוט וחלק
בכורה והיכרים צמיצה אחת דהוה מצי למכתב חלק אחד על אחיו: **מה חלק פשוט אצ"ג דלא מציא לידיה.** דכל ראו שבעולם הנין יורש
מאזני דהא לא איקריא ירושה מתנה דנימא אינו נוטל חלק פשוט אלא במוחזק אף חלק בכורה נמי. ומיהו ראו גמור כגון שהשביחו יתומים לא
שקיל פי שנים דלהכי אחיז בכל אשר ימצא לו [דברים כא:] **אחד מצדא.** שני חלקים יעול צמקוס אחד בחלק פשוט שהוא חלק אחד ונוטל צמקוס אחד.
ונפקא מינה דכל מקום שנפל לו הגורל לחלק פשוט יעול שם בלא גורל חלק בכורה ואם הן שני אחין ושלש שדות לא יפילו שלשה גורלות
שנים לצבור אחד לפשוט שהרי אם יפול חלק הפשוט בשדה האמצעי לא יזכה בו דלאם כן נחלה נוטל הכבוד בשני מקומות
אלא שני גורלות יפילו ויטילו על שני שדות החיצונות ואיזה שיעלה לצבור יקח ויטול גם האמצעי שאכלו עמו. ורבי איכא למימר
דק סברא נמי דחד מצדא נפקא ליה מהיקשא: **שאל אמר איני נוטל כו'.** ורבנן נמי תרתי שמעת מינה מדכתבי לתת שמעינן
דמתנה קרייה רחמנא ואינו יכול ליתן עד דאחיה לידיה דנותן ומדכתבי לו שמעינן דלא זכה זה בכור עד שחבא לידו שאל אמר איני נוטל
רשאי: שאל אמר איני נוטל ואינו נוטל. האי איני נותן לאו דוקא נקט ליה הכא דהא מקרא לא ילפינן ליה אלא מסברא דכיון דאין נוטל
ודאי לא יתן ור"פ ההוא שאל אמר איני נוטל לפי שאינו רוצה ליתן רשאי ואורחא דמילתא נקט שאין אדם רגיל לומר איני נוטל אלא מפני
שצריך להחזיר מה שהוא נוטל לאחרים דמה לו ולצרה ליטול כדי ליתן: דיקלא. קטן הענין להן אציהן: **ואלים.** שנתעבה אחרי כן. וכן הניח להן
ארעא ואסקא אחרי כן שירטון וזל ונתייפתה כק: **דכ"ע.** רבי ורבנן: **דשקיל.** דעיינן שמו עליו: **בחפורה.** שחת הניח להן ונעשו אחרי
כן שובלי וכן שלופפי קלים שהפריחו פירות ונעשו אחרי כן חמרים כבי האי גוונא^א שבהא דממילא פליגי: **אמר סבר.** רבנן: **אי ששני.**
העשעז להיות חטין והפריחים להיות חמרים דהוי דבר אחר ושם אחר: **עשה.** הדיין כדברי רבי: **עשה.** ולא נאמר טעה דכדר משנה חזר:

מספקא